

Ph.d.-forsvar – Ivalo I. Mathiassen

Mandag d. 9. marts, 2026, kl. 13:00 vil Ivalo I. Mathiassen fra Institut for Læring, Ilisimatusarfik forsvare sin ph.d.-afhandling *"Elevers stavelses- og morfologiske afkodningsstrategier på yngstetrinnet - En undersøgelse af læseundervisningen i didaktisk design-perspektiv i faget kalaallisut"*

Bedømmelsesudvalg:

- Lektor emerita, Birgit Kleist Pedersen, Institut for Kultur, Sprog & Historie, Ilisimatusarfik
- Jesper Bremholm, Nationalt Videncenter for Læsning, De Danske Professionshøjskoler
- Lars Birch Andreassen, Lektor, Institut for Kultur og Kommunikation, Aalborg Universitet

Vejledere:

- Hovedvejleder: Professor Rikke Ørngreen, Ilisimatusarfik og Aalborg Universitet
- Bivejleder: Helle Bundgaard Svendsen, Lektor, VIA University College
- Bivejleder: Naja B. Trondhjem, Centerleder, Sprogforskningscenteret Ilisimatusarfik

Program:

Auditoriet på Campus Ilisimarfik, mandag d. 9. marts, 2026 kl. 13:00 (grønlandsk tid)

- Indledning og velkomst ved forsvarsleder (max 10 min.)
- Præsentation af ph.d.-afhandling ved Ivalo Mathiassen (max 1 time)
- Pause (15 min)
- Bedømmelsesudvalget:
 - Lars Birch Andreassen (max 25 min.)
 - Jesper Bremholm (max 25 min.)
 - Birgit Kleist Pedersen (max 25 min.)
- Ex auditorio – Spørgsmål fra salen (max 15 min.)
- Forsvarshandlingen afsluttes
- Bedømmelsesudvalgets vurdering af forsvaret og reception

Forsvaret vil foregå på dansk.

Vær opmærksom på, at dørene lukkes under forsvarsprocessen og at det her ikke vil være muligt at gå ind eller ud af auditoriet.

Forsvaret kan tilgås online via [Teams Link](#)

Kopier af afhandlingen kan findes på Ilisimatusarfiks bibliotek.

Resumé

Formålet med denne ph.d.-afhandling er at undersøge grønlandske elevers stavelses- og morfologiske afkodningsstrategier i faget kalaallisut (grønlandsk) i et didaktisk designperspektiv. Baggrunden for undersøgelsen er et behov for øget viden om, hvordan grønlandske elever strategisk afkoder ord, samt hvilke didaktiske design, der bedst understøtter deres læseudvikling. Afhandlingen har således både et sprogteoretisk, pædagogisk og didaktisk sigte.

Afhandlingens forskningstilgang tager afsæt i didaktisk designbaseret læring og bygger på en intervenierende forskningspraksis, der tager udgangspunkt i den grønlandske ortografiske og morfologiske strukturer. Formålet med denne tilgang er at udvikle viden og læringsaktiviteter baseret på ortografiske principper, som kan anvendes i læseundervisningen. Dataindsamling blev gennemført ved feltarbejde delt i to studier med et års mellemrum. De læringsaktiviteter som blev afprøvet i studie 1, blev igen afprøvet i studie 2, hvilket er designforskningens iterative karakter. Formålet med at dele projektet i to studier, er at afprøve og forbedre de didaktiske designs i praksis som er formålet med designbaseret forskningstilgang. Tre grønlandske skoler deltog projektet i samarbejde med syv lærere og 70 elever på yngstetrinnet. Datamaterialet består af højt-læsnings-sessioner, eye-tracking-optagelser, skriftlige morfologiske produkter, spørgeskemaundersøgelse, lærerinterviews og videoobservationer af læringsaktiviteter. Den empiriske analyse tager således udgangspunkt i både kvalitative og kvantitative metoder, der søger at identificere mønstre i elevernes afkodningsstrategier, fejllæsninger, selvkorrektioner og læsehastighed.

Resultaterne viser, at grønlandske begynderlæsere primært anvender stavelsesbaserede strategier, mens morfembaserede strategier forekommer i mindre grad i deres afkodningsstrategier. Eleverne anvender stavelsesstrategien til at nå frem til den korrekte lyd og dermed kommer hurtigere frem til at identificere ordet. Samtidig peger resultaterne på, at morfologiske strategier i særlig grad understøtter forståelsen af ordets betydning og fremmer automatisering af ordlæsningen. Afhandlingen fremhæver derfor, at ved arbejde med morfologisk opmærksomhed i undervisningen fremstår morfemernes betydningskonkret som et centralt princip i undervisningen. Dette betyder, at udvælgelsen af ordmateriales betydningsindhold bør være konkret, så eleverne har mulighed for at følge med fra starten der passer til dennes sproglige udviklingsniveau.

Desuden viser afhandlingen, at lærernes didaktiske valg, herunder brugen af kreative og legende aktiviteter har væsentlig betydning for elevernes udvikling af strategisk læsning.

En forudsætning for dette arbejde er, at lærerne har mulighed for faglig fordybelse, dvs. at producere en prototype som didaktiske designs med udgangspunkt i sproget kalaallisut.

I et bredere perspektiv bidrager afhandlingen til forskningsbaseret viden om grønlandske begynderlæses afkodningsstrategier og understøtter behovet for en styrket læreruddannelse i begynderlæsning. Endvidere belyser afhandlingen, hvordan læseundervisning i faget kalaallisut kan designes, så den bygger på sprogets ortografiske og morfologiske strukturer og dermed styrker elevernes læseudvikling fra skolestarten.

Teoretisk bidrager projektet til forståelsen af læseudvikling i et grønlandsk sprogligt perspektiv og argumenterer for, at morfologisk bevidsthed bør forstås som et centralt element i læseudviklingen på kalaallisut. Undervisning i sprogets struktur og morfemer kan således udgøre et vigtigt supplement til fonologisk undervisning.

